

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2564

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม
ตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก

**AGRI-
MAP**

PHRAE

จังหวัดแพร่

คำนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการเกษตรที่มีพลวัตค่อนข้างสูง และมีผลกระทบต่อประชากรจำนวนมาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตระหนักถึงการนำระบบข้อมูลข่าวสารที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรได้มีการเข้าถึงที่สะดวกโดยเฉพาะเกษตรกร จึงได้มอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักจัดทำ “แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก (Agri-Map)” ของแต่ละจังหวัดขึ้น

Agri-Map คือ แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก โดยบูรณาการข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการการเกษตรไทยอย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกพื้นที่ มีการปรับข้อมูลให้ทันสมัย และพัฒนาเพิ่มความสะดวกการใช้งานให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลโดยง่าย พร้อมทั้งสามารถติดตามข้อมูลความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน ครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ทุกด้านที่สำคัญเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้กับข้อมูลด้านการเกษตร ซึ่งสามารถตอบโจทย์การช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรในรายพื้นที่ ได้เป็นอย่างดี ใช้งานบนคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านหน้าเว็บไซต์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ www.moac.go.th/a4policy-alltype-391191791794 หรือ <https://agri-map-online.moac.go.th/> ซึ่งจะมีเอกสารคู่มือการใช้ให้ศึกษาและสามารถดาวน์โหลดได้

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของแต่ละจังหวัดสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โครงการเกษตรอินทรีย์ โครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning by Agri-Map) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการ Smart Farmer เป็นต้น และยังเป็นข้อมูลกลางในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

รูปเล่มเอกสารแนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม จังหวัดแพร่
<http://www.ddd.go.th/Agri-Map/Data/N/pre.pdf>

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ข
สารบัญภาพ	ค
แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของจังหวัด “แพร่”	
1. ข้อมูลทั่วไป	1
2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก	4
2.1 ข้าว	5
2.2 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	9
2.3 มันสำปะหลัง	14
2.4 ยางพารา	18
3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด	22
4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ	23
เอกสารอ้างอิง	27
ภาคผนวก	29

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดแพร่	3
ตารางที่ 2	พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของ จังหวัดแพร่	5
ตารางที่ 3	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดแพร่	6
ตารางที่ 4	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว	9
ตารางที่ 5	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รายอำเภอ จังหวัดแพร่	10
ตารางที่ 6	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	13
ตารางที่ 7	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลัง รายอำเภอ จังหวัดแพร่	15
ตารางที่ 8	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง	17
ตารางที่ 9	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของยางพารารายอำเภอ จังหวัดแพร่	19
ตารางที่ 10	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา	21
ตารางผนวกที่ 1	ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดแพร่	30
ตารางผนวกที่ 2	พื้นที่ชลประทานจังหวัดแพร่จำแนกรายอำเภอ ตำบล	38
ตารางผนวกที่ 3	ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดแพร่	40
ตารางผนวกที่ 4	พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล	40
ตารางผนวกที่ 5	กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดแพร่	42
ตารางผนวกที่ 6	ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดแพร่	43
ตารางผนวกที่ 7	โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่ จังหวัดแพร่	43

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินเชียงใหม่	33
ภาพที่ 2	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินลำปาง	34
ภาพที่ 3	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินแพร่	35
ภาพที่ 4	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินวังสะพุง	36
ภาพที่ 5	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินท่าลี่	37
ภาพที่ 6	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดแพร่	44
ภาพที่ 7	พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดแพร่	45
ภาพที่ 8	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จังหวัดแพร่	46
ภาพที่ 9	พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดแพร่	47
ภาพที่ 10	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดแพร่	48
ภาพที่ 11	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดแพร่	49
ภาพที่ 12	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดแพร่	50
ภาพที่ 13	พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดแพร่	51

1. ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดแพร่ มีพื้นที่ประมาณ 6,538.598 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,086,624 ไร่ ตั้งอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย 8 อำเภอ 78 ตำบล (ตารางผนวกที่ 1) มีประชากร 469,356 คน (กรมการปกครอง, 2563)

1.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อ	จังหวัดลำปาง จังหวัดน่าน และจังหวัดพะเยา
ทิศใต้	ติดต่อ	จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดสุโขทัย
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	จังหวัดน่าน และจังหวัดอุตรดิตถ์
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	จังหวัดลำปาง

1.2 ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดแพร่ พื้นที่ล้อมรอบด้วยภูเขาทั้ง 4 ทิศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีพื้นที่ราบโดยลาดเอียงไปทางทิศใต้ตามแนวไหลของแม่น้ำยมคล้ายกันกระทะ มีลักษณะภูมิประเทศ ดังนี้

1) **พื้นที่ราบถึงลูกคลื่นลอนลาด** บริเวณตอนกลางและทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดมีแม่น้ำยมไหลผ่าน ส่วนใหญ่ใช้ทำนาข้าว และปลูกพืชไร่ มีระดับความสูงของพื้นที่ประมาณ 140 -200 เมตรจากระดับทะเลปานกลาง

2) **พื้นที่ลาดชันถึงเนินเขา** ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่รกร้างและสวนป่า บางบริเวณใช้ปลูกพืชไร่ มีระดับความสูงของพื้นที่ประมาณ 160-300 เมตร จากระดับทะเลปานกลาง

3) **พื้นที่ภูเขาสลับซับซ้อน** ส่วนใหญ่ยังเป็นป่าไม้สมบูรณ์ และมีไม้สักมากที่สุดในประเทศไทย มีความสูงของพื้นที่ประมาณ 200-1,650 เมตร จากระดับทะเลปานกลาง

1.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดแพร่ เป็นภูมิอากาศแบบฝนตกชุกสลับแล้งในเขตร้อน มีอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 39.2 องศาเซลเซียส และมี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึงกลางเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยเฉพาะในเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนมากที่สุด ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม ถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ อากาศจะชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกในช่วงเดือนมิถุนายนถึงกันยายน โดยเฉพาะในเดือนกรกฎาคมและเดือนสิงหาคม เป็นเดือนที่ฝนตกมากที่สุดในรอบปี และฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้งแล้ง ในตอนเช้าจะมีหมอกหนาปกคลุมทั่วไป โดยจะมีอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 19.0 องศาเซลเซียส

1.4 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินจังหวัดแพร่ แบ่งตามภูมิสัณฐาน ลักษณะทางธรณีวิทยา วัตถุประสงค์กำเนิดดิน สภาพพื้นที่ที่พบ ได้ดังนี้

1) **ที่ราบน้ำท่วมถึง (Flood plain)** เป็นที่ได้รับอิทธิพลของแม่น้ำ/ลำน้ำสาขา วัตถุประสงค์กำเนิดดินเป็นตะกอนน้ำพา (Alluvium) สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงราบเรียบ ในหน้าฝนหรือหน้าน้ำหลากมักมีน้ำท่วมและมีการทับถมของตะกอนเพิ่มมากขึ้นหลังน้ำท่วม ประกอบด้วย

(1) สันดินริมน้ำ (Levee) เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ดินลึก เนื้อดินร่วนหยาบ สีน้ำตาล สีน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี อาทิ ชุดดินเซียงใหม่ (Cm)

2) ที่ราบตะกอนน้ำพา (Alluvial plain) เป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลของแม่น้ำ/ลำน้ำสาขา พบต่อเนื่องจากที่ราบน้ำท่วมถึง วัตถุต้นกำเนิดดินเป็นตะกอนน้ำพา (Alluvium) มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเป็นขั้น ๆ แต่ละข้างอาจมีตะพักได้หลายระดับ ประกอบด้วย

(1) บริเวณตะพักลำน้ำระดับต่ำ (Low terrace) เป็นที่ลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ดินลึกมาก เนื้อดินอาจเป็นดินเหนียวละเอียด ดินทรายแป้งละเอียดหรือดินร่วนหยาบ สีเทา สีน้ำตาลปนเทา สีน้ำตาล มีจุดประสีต่าง ๆ ดินมีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงเร็ว เช่น ชุดดินสุขุขทัย (Skt) ชุดดินลำปาง (Lp) เป็นต้น

(2) บริเวณตะพักลำน้ำระดับกลางและระดับสูง (Middle and High terrace) เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด ดินตื้นถึงชั้นกรวดลูกรังถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบ ดินร่วนละเอียดหรือดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล สีเหลือง สีน้ำตาลปนแดง ไปจนถึงสีแดง ดินมีการระบายน้ำดีปานกลางถึงดี เช่น ชุดดินแมริม (Mr) ชุดดินแพร์ (Pae) เป็นต้น

(3) เนินตะกอนน้ำพารูปพัด (Alluvial fan) เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนละเอียดถึงดินทรายแป้งละเอียด สีน้ำตาล สีเหลืองจนถึงสีแดง ดินมีการระบายน้ำดีปานกลางถึงดี อาทิ ชุดดินกำแพงเพชร (Kp)

3) ที่ลาดเชิงเขา (Piedmont) เขา (Hill) ภูเขา (Mountain) มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา ที่เกิดจากการที่หินผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือถูกเคลื่อนย้ายโดยแรงโน้มถ่วงของโลก เป็นระยะทางใกล้ ๆ และถูกควบคุมด้วยลักษณะของโครงสร้างทางธรณีวิทยา ส่วนใหญ่มีหินที่เป็นวัตถุต้นกำเนิดดินปะปนให้เห็นทั้งในหน้าตัดดินและลอยหน้า แบ่งออกได้ตามลักษณะและชนิดของหินดังนี้

(1) พัฒนาจากกลุ่มหินตะกอนหรือหินแปรเนื้อละเอียดหรือหินในกลุ่ม ส่วนใหญ่จะเป็นพวก หินดินดาน หินฟิลไลต์ ดินตื้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกปานกลาง เนื้อดินเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินเหนียวปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล สีน้ำตาลปนแดง สีน้ำตาลปนเหลือง ดินมีการระบายน้ำดี บางบริเวณพบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน เช่น ชุดดินวังสะพุง (Ws) ชุดดินลี่ (Li) เป็นต้น

(2) พัฒนาจากกลุ่มหินอัคนีหรือหินในกลุ่ม ดินตื้นถึงชั้นเศษหิน เนื้อดินเป็นดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีแดง สีน้ำตาล สีน้ำตาลปนเหลือง สีน้ำตาลปนแดง ดินมีการระบายน้ำดี อาทิ ชุดดินท่าลี่ (Tl)

(3) พัฒนาจากหินไรโอไลต์ ดินตื้นถึงชั้นเศษหิน เนื้อดินเป็นดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล สีน้ำตาลปนเหลือง สีน้ำตาลปนแดง ดินมีการระบายน้ำดี อาทิ ชุดดินไพศาลี (Phi)

(4) พัฒนาจากหินอัคนีชนิดหินแกรนิต ดินตื้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกปานกลาง เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึงดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล สีน้ำตาลปนแดง ถึงสีแดง ดินมีการระบายน้ำดี อาทิ ชุดดินบ้านไร่ (Bar)

(5) พัฒนาจากหินบะซอลต์/แอนดิไซต์ ดินต้นถึงชั้นเศษหิน เนื้อดินเป็นดินเหนียวปนชื้นส่วนหยาบมาก สีดำ สีนํ้าตาลเข้ม ดินมีการระบายน้ำดี อาทิ ชุดดินสบปราบ (So)

4) **พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน** เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 ส่วนใหญ่จะเป็นภูเขาเทือกเขาสูง สลับซับซ้อน ทรัพยากรดินมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ ซึ่งได้แสดงรายละเอียดของชุดดินที่พบมากของจังหวัดแพร่ ในภาพที่ 1 – 5

1.5 สภาพการใช้ที่ดิน

สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดแพร่ จากฐานข้อมูลแผนที่สภาพการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดแพร่

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	146,421	3.59
พื้นที่เกษตรกรรม	1,200,192	29.37
พื้นที่นา	387,607	9.49
พืชไร่	437,768	10.70
ไม้ยืนต้น	278,160	6.79
ไม้ผล	82,392	2.03
พืชสวน	830	0.02
ไร่มุขเวียน	8,845	0.21
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	3,196	0.09
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	696	0.02
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	698	0.02
พื้นที่ป่าไม้	2,645,649	64.74
พื้นที่น้ำ	47,033	1.14
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	47,329	1.16
รวม	4,086,624	100.00

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2563

1.6 พื้นที่ชลประทาน

จังหวัดแพร่มีเนื้อที่ชลประทาน 277,624 ไร่ (ร้อยละ 6.79 ของพื้นที่จังหวัด) กระจายอยู่ใน 6 อำเภอ มีอ่างเก็บน้ำที่สำคัญ 5 อ่าง มีศักยภาพในการเก็บกักน้ำได้รวม 132.43 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทานมีความสำคัญในการพิจารณาเพิ่มศักยภาพการผลิตที่เหมาะสม (ตารางผนวกที่ 2 - 3)

1.7 เขตปฏิรูปที่ดิน

เขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่จังหวัดแพร่มีเนื้อที่ 342,569 ไร่ (ร้อยละ 8.38 ของพื้นที่จังหวัด) โดยอำเภอที่มีพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินมากที่สุด ได้แก่ อำเภอลอง อำเภอวังชิ้น และอำเภอร้องกวาง ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 4)

1.8 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

จากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดแพร่มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ทั้งหมด ในปี 2563 จำนวน 99,649 ราย รวมพื้นที่ 745,424 ไร่ และกิจกรรมที่มีพื้นที่ปลูกมาก ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวนาปรัง และมันสำปะหลังโรงงาน ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 5)

ทะเบียนเกษตรกรพืชสมุนไพร จากฐานข้อมูลกลาง (Farmer One) ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เกษตรกรได้ขึ้นทะเบียนปลูกพืชสมุนไพรในจังหวัดแพร่ พื้นที่ 217.56 ไร่ เกษตรกร 35 ราย มีพืชสมุนไพรหลัก 15 ชนิด สมุนไพรที่มีการปลูกมาก ได้แก่ พริกไทย ขมิ้นชัน และไพล ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 6)

1.9 ที่ตั้งโรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตร

จังหวัดแพร่มีแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรและสหกรณ์เกษตรที่สำคัญจำนวน 26 แห่ง และมีโรงงานทางการเกษตรจำนวน 43 แห่ง โดยมีลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตรมากที่สุด 11 แห่ง (ตารางผนวกที่ 7)

2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญพิจารณาจากพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากและมีมูลค่าการส่งออกหรือแปรรูป โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกาศพืชเศรษฐกิจ 13 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะ ทูเรียน มังคุด มะพร้าว และกาแฟ จากพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าว กรมพัฒนาที่ดินได้กำหนดระดับความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกรายจังหวัด โดยวิเคราะห์จากสภาพพื้นที่ ลักษณะของดิน ปริมาณน้ำฝน แหล่งน้ำชลประทาน ร่วมกับการจัดการพื้นที่และลักษณะรายพืช โดยแบ่งระดับความเหมาะสม เป็น 4 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง แต่พบข้อจำกัดบางประการซึ่งสามารถบริหารจัดการได้

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีข้อจำกัดบางประการการของดินและน้ำส่งผลให้การผลิตพืชให้ผลตอบแทนต่ำ การใช้พื้นที่ต้องใช้ต้นทุนสูงในการจัดการ และมีความเสี่ยงจากน้ำท่วมและขาดน้ำ

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

จังหวัดแพร่ มีพื้นที่พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรก ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง และยางพารา ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดแพร่

พืชเศรษฐกิจ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่เกษตรกรรม
1. ข้าว	359,833	29.98
2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	180,959	15.08
3. มันสำปะหลัง	30,802	2.57
4. ยางพารา	18,441	1.54

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

2.1 ข้าว

ข้าวเป็นเศรษฐกิจหลักของจังหวัดแพร่ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมในการปลูกข้าว จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 3 และภาพที่ 6 - 7)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าว

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 259,642 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 19.21 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองแพร่ 74,744 ไร่ อำเภอสูงเม่น 53,431 ไร่ และอำเภอสอง 48,439 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 95,373 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.06 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอลอง 30,528 ไร่ อำเภอวังชิ้น 23,673 ไร่ และอำเภอร้องกวาง 20,319 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 34,694 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.57 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอสอง 8,619 ไร่ อำเภอร้องกวาง 7,692 ไร่ และอำเภอเมืองแพร่ 6,956 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 961,680 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกข้าวในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 195,419 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 75.26 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองแพร่ 58,736 ไร่ อำเภอสูงเม่น 45,611 ไร่ และอำเภอสอง 41,627 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 94,822 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 99.42 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอลอง 30,528 ไร่ อำเภอวังชิ้น 23,490 ไร่ และอำเภอร้องกวาง 20,086 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 34,694 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอสอง 8,619 ไร่ อำเภอร้องกวาง 7,692 ไร่ และอำเภอเมืองแพร่ 6,956 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 34,898 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกข้าวแต่ยังไม่ใช้พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกข้าว และพื้นที่ปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดแพร่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 64,774 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองแพร่ 16,008 ไร่ รองลงมา อำเภอลอง 13,000 ไร่ และอำเภอวังชิ้น 8,149 ไร่ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 64,223 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 24.74 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอเมืองแพร่ 16,008 ไร่ อำเภอลอง 13,000 ไร่ และอำเภอวังชิ้น 7,966 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 551 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.58 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอร้องกวาง 233 ไร่ อำเภอวังชิ้น 183 ไร่ และอำเภอสองแคว 103 ไร่

ตารางที่ 3 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดแพร่

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เด่นชัย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	18,491 (100.00%)	3,534 (100.00%)	461 (100.00%)	67,114 (100.00%)	89,600 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	14,594 (78.92%)	3,534 (100.00%)	461 (100.00%)	1,036 (1.54%)	19,625 (21.90%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	3,897 (21.08%)	-	-	-	3,897 (4.35%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	74,744 (100.00%)	6,933 (100.00%)	6,956 (100.00%)	92,880 (100.00%)	181,513 (100.00%)
เมืองแพร่	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	58,736 (78.58%)	6,933 (100.00%)	6,956 (100.00%)	1,103 (1.19%)	73,728 (40.62%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	16,008 (21.42%)	-	-	-	16,008 (8.82%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	14,243 (100.00%)	20,319 (100.00%)	7,692 (100.00%)	116,045 (100.00%)	158,299 (100.00%)
ร้องกวาง	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	8,441 (59.26%)	20,086 (98.85%)	7,692 (100.00%)	1,813 (1.56%)	38,032 (24.03%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	5,802 (40.74%)	233 (1.15%)	-	-	6,035 (3.81%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ล่อง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	13,000 (100.00%)	30,528 (100.00%)	4,025 (100.00%)	368,133 (100.00%)	415,686 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	30,528 (100.00%)	4,025 (100.00%)	16,002 (4.35%)	50,555 (12.16%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	13,000 (100.00%)	-	-	-	13,000 (3.13%)
วังชัน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	7,966 (100.00%)	23,673 (100.00%)	4,740 (100.00%)	164,050 (100.00%)	200,429 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	23,490 (99.23%)	4,740 (100.00%)	12,800 (7.80%)	41,030 (20.47%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	7,966 (100.00%)	183 (0.77%)	-	-	8,149 (4.07%)
สอง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	48,439 (100.00%)	6,096 (100.00%)	8,619 (100.00%)	86,771 (100.00%)	149,925 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	41,627 (85.94%)	6,064 (99.48%)	8,619 (100.00%)	1,404 (1.62%)	57,714 (38.50%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	6,812 (14.06%)	32 (0.52%)	-	-	6,844 (4.56%)
สูงเม่น	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	53,431 (100.00%)	2,030 (100.00%)	1,688 (100.00%)	44,286 (100.00%)	101,435 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	45,611 (85.36%)	1,927 (94.93%)	1,688 (100.00%)	401 (0.91%)	49,627 (48.92%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	7,820 (14.64%)	103 (5.07%)	-	-	7,923 (7.81%)
หนองม่วงไข่	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	29,328 (100.00%)	2,260 (100.00%)	513 (100.00%)	22,401 (100.00%)	54,502 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	26,410 (90.05%)	2,260 (100.00%)	513 (100.00%)	339 (1.51%)	29,522 (54.17%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,918 (9.95%)	-	-	-	2,918 (5.35%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	259,642 (100.00%)	95,373 (100.00%)	34,694 (100.00%)	961,680 (100.00%)	1,351,389 (100.00%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	195,419 (75.26%)	94,822 (99.42%)	34,694 (100.00%)	34,898 (3.63%)	359,833 (26.63%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	64,223 (24.74%)	551 (0.58%)	-	-	64,774 (4.79%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวได้ คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (N) 7,777 ไร่ แต่เนื่องจากนโยบายของคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการข้าวต้องการรักษาคุณภาพผลผลิตข้าว ดังนั้น จึงควรพิจารณาปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว

อำเภอ	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ไร่)		
	S3	N	รวม
เด่นชัย	-	164	164
เมืองแพร่	-	542	542
ร้องกวาง	-	1,175	1,175
ลอง	-	2,405	2,405
วังชิ้น	-	1,358	1,358
สอง	-	1,534	1,534
สูงเม่น	-	358	358
หนองม่วงไข่	-	241	241
รวม	-	7,777	7,777

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกข้าวในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกข้าว ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัด กระจายอยู่ในอำเภอเมืองแพร่ อำเภอสูงเม่น และอำเภอสอง

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกข้าว เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง แหล่งน้ำ เป็นต้น กระจายอยู่ในอำเภอลอง อำเภอวังชิ้น และอำเภอร้องกวาง

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต อาทิ ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.2 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของแพร่ในลำดับที่ 2 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 5 และภาพที่ 8 - 9)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 26,382 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.11 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอสอง 11,346 ไร่ อำเภอหนองม่วงไข่ 7,870 ไร่ และอำเภอเมืองแพร่ 7,166 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 291,903 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 23.38 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอร้องกวาง 73,409 ไร่ อำเภอสอง 54,432 ไร่ และอำเภอเมืองแพร่ 47,590 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 434,197 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 34.77 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอลอง 190,825 ไร่ อำเภอวังชิ้น 113,183 ไร่ และอำเภอร้องกวาง 39,313 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 496,317 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 3,823 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.49 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอสอง 1,801 ไร่ อำเภอเมืองแพร่ 1,170 ไร่ และอำเภอหนองม่วงไข่ 852 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 49,423 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.93 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอร้องกวาง 17,891 ไร่ อำเภอสอง 12,819 ไร่ และอำเภอเมืองแพร่ 5,985 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 97,838 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.53 ของพื้นที่ ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอคลอง 39,595 ไร่ อำเภอวังชัน 20,865 ไร่ และอำเภอ ร้องกวาง 18,945 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 29,875 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แต่ไม่ใช้ พื้นที่ปลูก พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และพื้นที่ปลูก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดแพร่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับ ความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 265,039 ไร่ กระจายอยู่ใน อำเภอต่าง ๆ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอร้องกวาง 55,518 ไร่ อำเภอสอง 51,158 ไร่ อำเภอเมืองแพร่ 47,601 ไร่ และอำเภอคลอง 39,468 ไร่ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 22,559 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 85.51 ของพื้นที่ ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอสอง 9,545 ไร่ อำเภอหนองม่วงไข่ 7,018 ไร่ และอำเภอเมืองแพร่ 5,996 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 242,480 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 83.07 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอร้องกวาง 55,518 ไร่ อำเภอสอง 41,613 ไร่ และ อำเภอเมืองแพร่ 41,605 ไร่

ตารางที่ 5 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รายอำเภอ จังหวัดแพร่

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
เด่นชัย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	17,829	26,379	34,905	79,113
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	1,432	3,406	763	5,601
			(8.03%)	(12.91%)	(2.19%)	(7.08%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	16,397	-	-	16,397
			(91.97%)			(20.73%)
เมืองแพร่	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	7,166	47,590	19,483	80,077	154,316
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,170	5,985	1,888	758	9,801
		(16.33%)	(12.58%)	(9.69%)	(0.95%)	(6.35%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	5,996	41,605	-	-	47,601
		(83.67%)	(87.42%)			(30.85%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
ร้องกวาง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	73,409	39,313	33,201	145,923
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	17,891	18,945	4,089	40,925
			(24.37%)	(48.19%)	(12.32%)	(28.05%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	55,518	-	-	55,518
			(75.63%)			(38.05%)
ลอง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	44,969	190,825	166,551	402,345
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	5,501	39,595	17,088	62,184
			(12.23%)	(20.75%)	(10.26%)	(15.46%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	39,468	-	-	39,468
			(87.77%)			(9.81%)
วังชัน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	29,785	113,183	46,386	189,354
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	3,418	20,865	2,959	27,242
			(11.48%)	(18.43%)	(6.38%)	(14.39%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	26,367	-	-	26,367
			(88.52%)			(13.92%)
สอง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	11,346	54,432	24,301	48,502	138,581
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,801	12,819	11,221	3,534	29,375
	(15.87%)	(23.55%)	(46.18%)	(7.29%)	(21.2%)	
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	9,545	41,613	-	-	51,158
		(84.13%)	(76.45%)			(36.92%)
สูงเม่น	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	16,924	13,062	58,558	88,544
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	1,635	693	443	2,771
			(9.66%)	(5.31%)	(0.76%)	(3.13%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	15,289	-	-	15,289
			(90.34%)			(17.27%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
หนองม่วง ไข่	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	7,870 (100.00%)	6,965 (100.00%)	7,651 (100.00%)	28,137 (100.00%)	50,623 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	852 (10.83%)	742 (10.65%)	1,225 (16.01%)	241 (0.86%)	3,060 (6.04%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	7,018 (89.17%)	6,223 (89.35%)	-	-	13,241 (26.16%)
รวมทั้ง จังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	26,382 (100.00%)	291,903 (100.00%)	434,197 (100.00%)	496,317 (100.00%)	1,248,799 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	3,823 (14.49%)	49,423 (16.93%)	97,838 (22.53%)	29,875 (6.02%)	180,959 (14.49%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	22,559 (85.51%)	242,480 (83.07%)	-	-	265,039 (21.22%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 33,771 ไร่ และบริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกยางพารา (S3) 6,637 ไร่ โดยอำเภอที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			ยางพารา (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
เด่นชัย	463	62	525	9	-	9
เมืองแพร่	6,978	9	6,987	233	-	233
ร้องกวาง	7,716	125	7,841	4,651	-	4,651
ลอง	4,037	-	4,037	490	-	490
วังชิ้น	3,350	77	3,427	433	-	433
สอง	8,646	100	8,746	755	-	755
สูงเม่น	1,694	-	1,694	22	-	22
หนองม่วงไข่	514	-	514	44	-	44
รวม	33,398	373	33,771	6,637	-	6,637

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่างๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญของจังหวัด กระจายอยู่ในอำเภอสอง อำเภอเมืองแพร่ และอำเภอหนองม่วงไข่

พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น เป็นต้น กระจายอยู่ในอำเภอร้องกวาง อำเภอสอง และอำเภอเมืองแพร่

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีต้นทุนที่ต่ำ ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.3 มັນสำปะหลัง

มັນสำปะหลังพืชเศรษฐกิจหลักของแพร่ในลำดับที่ 3 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 7 และภาพที่ 10 - 11)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 48,411 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.58 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอสูงเม่น 12,908 ไร่ อำเภอเมืองแพร่ 11,091 ไร่ อำเภอสอง 10,219 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 276,497 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.43 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอร่องกวาง 71,727 ไร่ อำเภอสอง 55,561 ไร่ อำเภอลอง 51,422 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 429,445 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.73 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอลอง 185,679 ไร่ อำเภอวังชิ้น 113,296 ไร่ และอำเภอร่องกวาง 39,338 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 599,038 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 888 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.83 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเด่นชัย 584 ไร่ อำเภอวังชิ้น 139 ไร่ และอำเภอเมืองแพร่ 97 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 7,300 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.64 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอลอง 3,933 ไร่ อำเภอเด่นชัย 2,109 ไร่ และอำเภอวังชิ้น 678 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 21,468 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.00 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอลอง 13,872 ไร่ อำเภอวังชิ้น 4,885 ไร่ และอำเภอเด่นชัย 2,414 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,146 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกมันสำปะหลังแต่ไม่ใช่พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง และพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดแพร่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 316,720 ไร่ กระจายอยู่อำเภอต่าง ๆ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอร่องกวาง 73,245 ไร่ รองลงมา อำเภอสอง 65,558 ไร่ อำเภอเมืองแพร่ 54,618 ไร่ และอำเภอลอง 47,506 ไร่ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 47,523 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 98.17 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอสูงเม่น 12,847 ไร่ อำเภอเมืองแพร่ 10,994 ไร่ และอำเภอสอง 10,212 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 269,197 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 97.36 พื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอร่องกวาง 71,562 ไร่ อำเภอสอง 55,346 ไร่ และอำเภอลอง 47,489 ไร่

ตารางที่ 7 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลังรายอำเภอ จังหวัดแพร่

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
เด่นชัย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	8,332 (100.00%)	9,498 (100.00%)	26,540 (100.00%)	45,229 (100.00%)	89,599 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	584 (7.01%)	2,109 (22.2%)	2,414 (9.10%)	131 (0.29%)	5,238 (5.85%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	7,748 (92.99%)	7,389 (77.8%)	-	-	15,137 (16.89%)
เมืองแพร่	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	11,091 (100.00%)	43,815 (100.00%)	19,488 (100.00%)	107,126 (100.00%)	181,520 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	97 (0.87%)	191 (0.44%)	36 (0.18%)	-	324 (0.18%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	10,994 (99.13%)	43,624 (99.56%)	-	-	54,618 (30.09%)
ร้องกวาง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,683 (100.00%)	71,727 (100.00%)	39,338 (100.00%)	45,560 (100.00%)	158,308 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	165 (0.23%)	94 (0.24%)	-	259 (0.16%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,683 (100.00%)	71,562 (99.77%)	-	-	73,245 (46.27%)
ลอง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	17 (100.00%)	51,422 (100.00%)	185,679 (100.00%)	180,149 (100.00%)	417,267 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	3,933 (7.65%)	13,872 (7.47%)	950 (0.53%)	18,755 (4.49%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	17 (100.00%)	47,489 (92.35%)	-	-	47,506 (11.39%)
วังชิ้น	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	3,293 (100.00%)	26,492 (100.00%)	113,296 (100.00%)	57,610 (100.00%)	200,691 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	139 (4.22%)	678 (2.56%)	4,885 (4.31%)	60 (0.10%)	5,762 (2.87%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	3,154 (95.78%)	25,814 (97.44%)	-	-	28,968 (14.43%)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
สอง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	10,219 (100.00%)	55,561 (100.00%)	24,342 (100.00%)	59,938 (100.00%)	150,060 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	7 (0.07%)	215 (0.39%)	54 (0.22%)	5 (0.01%)	281 (0.19%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	10,212 (99.93%)	55,346 (99.61%)	-	-	65,558 (43.69%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	12,908 (100.00%)	4,016 (100.00%)	13,096 (100.00%)	71,425 (100.00%)	101,445 (100.00%)
สูงเม่น	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	61 (0.47%)	-	34 (0.26%)	-	95 (0.09%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	12,847 (99.53%)	4,016 (100.00%)	-	-	16,863 (16.62%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	868 (100.00%)	13,966 (100.00%)	7,666 (100.00%)	32,001 (100.00%)	54,501 (100.00%)
หนองม่วงไข่	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	9 (0.06%)	79 (1.03%)	-	88 (0.16%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	868 (100.00%)	13,957 (99.94%)	-	-	14,825 (27.2%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	48,411 (100.00%)	276,497 (100.00%)	429,445 (100.00%)	599,038 (100.00%)	1,353,391 (100.00%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	888 (1.83%)	7,300 (2.64%)	21,468 (5.00%)	1,146 (0.19%)	30,802 (2.28%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	47,523 (98.17%)	269,197 (97.36%)	-	-	316,720 (23.40%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกมันสำปะหลัง คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 34,829 ไร่ และบริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกยางพารา (S3) 6,637 ไร่ โดยอำเภอที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			ยางพารา (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
เด่นชัย	463	62	525	9	-	9
เมืองแพร่	6,978	59	7,037	233	-	233
ร้องกวาง	7,716	125	7,841	4,651	-	4,651
ลอง	4,037	1,008	5,045	490	-	490
วังชิ้น	3,350	77	3,427	433	-	433
สอง	8,646	100	8,746	755	-	755
สูงเม่น	1,694	-	1,694	22	-	22
หนองม่วงไข่	514	-	514	44	-	44
รวม	33,398	1,431	34,829	6,637	-	6,637

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่างๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกมันสำปะหลังซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกมันสำปะหลังที่สำคัญของจังหวัด กระจายอยู่ในอำเภอเด่นชัย อำเภอวังชิ้น และอำเภอเมืองแพร่

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกมันสำปะหลัง เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น เป็นต้น กระจายอยู่ในอำเภอลอง อำเภอเด่นชัย อำเภอวังชิ้น และอำเภอสอง

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกมันสำปะหลัง มีต้นทุนที่ต่ำ ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.4 ยางพารา

ยางพาราพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดแพร่ในลำดับที่ 4 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 9 และภาพที่ 12 - 13)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกยางพารา

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 94,041 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.95 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอสอง 37,189 ไร่ อำเภอเมืองแพร่ 29,820 ไร่ และอำเภอสูงเม่น 10,111 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 22,524 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.66 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเด่นชัย 12,830 ไร่ อำเภอวังชิ้น 4,924 ไร่ และอำเภอสูงเม่น 3,424 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 679,404 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 50.20 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอลอง 266,282 ไร่ อำเภอวังชิ้น 138,442 ไร่ และอำเภอร้องกวาง 112,405 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 557,422 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกยางพาราในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 661 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.7 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอสอง 352 ไร่ อำเภอเมืองแพร่ 193 ไร่ และอำเภอร้องกวาง 89 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 1,623 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.21 ของพื้นที่พื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเด่นชัย 1,545 ไร่ อำเภอวังชิ้น 37 ไร่ และอำเภอสูงเม่น 27 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 15,830 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.33 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอร้องกวาง 5,553 ไร่ อำเภอลอง 5,321 ไร่ และอำเภอวังชิ้น 2,076 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 327 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกยางพาราแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกยางพารา และพื้นที่ปลูกยางพาราในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดแพร่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 114,281 ไร่ กระจายอยู่อำเภอต่าง ๆ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอสอง 37,530 ไร่ รองลงมา อำเภอเมืองแพร่ 30,017 ไร่ อำเภอเด่นชัย 15,337 ไร่ และอำเภอสูงเม่น 13,501 ไร่ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 93,380 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 99.30 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอสอง 36,837 ไร่ อำเภอเมืองแพร่ 29,627 ไร่ และอำเภอสูงเม่น 10,104 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 20,901 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 92.79 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอเด่นชัย 11,285 ไร่ อำเภอวังชิ้น 4,887 ไร่ และอำเภอสูงเม่น 3,397 ไร่

ตารางที่ 9 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของยางพารารายอำเภอ จังหวัดแพร่

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เด่นชัย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	4,052 (100.00%)	12,830 (100.00%)	28,832 (100.00%)	43,886 (100.00%)	89,600 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	1,545 (12.04%)	954 (3.31%)	12 (0.03%)	2,511 (2.8%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	4,052 (100.00%)	11,285 (87.96%)	-	-	15,337 (17.12%)
เมืองแพร่	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	29,820 (100.00%)	404 (100.00%)	44,182 (100.00%)	107,113 (100.00%)	181,520 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	193 (0.65%)	14 (3.47%)	439 (0.99%)	-	646 (0.36%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	29,627 (99.35%)	390 (96.53%)	-	-	30,017 (16.54%)
ร้องกวาง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	4,017 (100.00%)	-	112,405 (100.00%)	41,885 (100.00%)	158,307 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	89 (2.22%)	-	5,553 (4.94%)	74 (0.18%)	5,716 (3.61%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	3,928 (97.78%)	-	-	-	3,928 (2.48%)
ลอง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	207 (100.00%)	266,282 (100.00%)	150,779 (100.00%)	417,268 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	5,321 (2.00%)	212 (0.14%)	5,533 (1.33%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	207 (100.00%)	-	-	207 (0.05%)
วังชิ้น	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	4,924 (100.00%)	138,422 (100.00%)	57,344 (100.00%)	200,690 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	37 (0.75%)	2,076 (1.5%)	25 (0.04%)	2,138 (1.07%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	4,887 (99.25%)	-	-	4,887 (2.44%)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
สอง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	37,189 (100.00%)	693 (100.00%)	56,386 (100.00%)	55,792 (100.00%)	150,060 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	352 (0.95%)	-	1,331 (2.36%)	2 (0.00%)	1,685 (1.12%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	36,837 (99.05%)	693 (100.00%)	-	-	37,530 (25.01%)
สูงเม่น	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	10,111 (100.00%)	3,424 (100.00%)	19,073 (100.00%)	68,837 (100.00%)	101,445 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	7 (0.07%)	27 (0.79%)	101 (0.53%)	2 (0.00%)	137 (0.14%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	10,104 (99.93%)	3,397 (99.21%)	-	-	13,501 (13.31%)
หนองม่วง ไข	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	8,852 (100.00%)	42 (100.00%)	13,822 (100.00%)	31,786 (100.00%)	54,502 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	20 (0.23%)	-	55 (0.40%)	-	75 (0.14%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	8,832 (99.77%)	42 (100.00%)	-	-	8,874 (16.28%)
รวมทั้ง จังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	94,041 (100.00%)	22,524 (100.00%)	679,405 (100.00%)	557,422 (100.00%)	1,353,392 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	661 (0.70%)	1,623 (7.21%)	15,830 (2.33%)	327 (0.06%)	18,441 (1.36%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	93,380 (99.30%)	20,901 (92.79%)	-	-	114,281 (8.44%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกยางพารา คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 14,377 ไร่ เนื่องจากยุทธศาสตร์ยางพาราระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) กำหนดที่จะลดพื้นที่ปลูกยางพาราให้เหลือ

ประมาณ 18.4 ล้านไร่ ดังนั้น จึงควรพิจารณาปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา

อำเภอ	ข้าว (ไร่)		
	S3	N	รวม
เด่นชัย	463	62	525
เมืองแพร่	4,982	-	4,982
ร้องกวาง	883	-	883
ลอง	-	-	-
วังชิ้น	38	28	66
สอง	6,341	-	6,341
สูงเม่น	1,512	-	1,512
หนองม่วงไข่	68	-	68
รวม	14,287	90	14,377

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกยางพาราต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกยางพาราในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่างๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกยางพารา ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกยางพาราที่สำคัญของจังหวัด กระจายอยู่ในอำเภอสอง อำเภอเมืองแพร่ และอำเภอสูงเม่น

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกยางพารา เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง แหล่งน้ำ เป็นต้น กระจายอยู่ในอำเภอเด่นชัย อำเภอวังชิ้น และอำเภอสูงเม่น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกยางพารามีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด

3.1 พริกใหญ่ เป็นพริกที่มีความยาวของผลมากกว่า 5 เซนติเมตร แบ่งออกได้เป็น 2 พวก คือ พวกที่มีความยาวของผลมากกว่า 10 เซนติเมตร ได้แก่ พริกสิงคโปร์ และพริกหนุ่ม ส่วนพวกที่มีความยาวของผลระหว่าง 5 – 10 เซนติเมตร ได้แก่ พริกชี้ฟ้า พริกเหลือง พริกมัน พริกบางช้าง และพริกมันพิชัย ซึ่งส่วนใหญ่มักมีผลชี้ลงดินและมักติดผลเพียงฤดูเดียว

3.2 ส้มเขียวหวาน เป็นไม้ผลต้นขนาดเล็กถึงกลาง ใบเป็นใบที่มีใบย่อยหนึ่งใบ ส่วนก้านใบจะแผ่เป็นปีกเรียก Winged Petiole จะมีขนาดใหญ่หรือเล็กแล้วแต่ชนิดของส้ม ถ้านำใบมาส่องดู จะเห็นเป็นจุดใส ๆ ซึ่งเป็นจุดของต่อมน้ำมันอยู่ทั่วไป เมื่อขยี้ใบดมดูจะมีกลิ่นหอม เพราะมีน้ำมันหอมระเหย ลำต้น กิ่งก้าน มีหนามแหลมอยู่ทั่วไป ดอก ออกเป็นกระจุกตามกิ่งเล็ก ๆ หรือปลายยอด มีกลิ่นหอม กลีบดอก สีขาว ร่วงง่าย ผลกลม หรือกลมรี ผลแก่ผิวผลสีเหลือง ภายในมีเนื้อและมีเมล็ด เนื้อรับประทานได้ มีรสชาติหวานหรือเปรี้ยว ส้มเขียวหวานมีสรรพคุณในการช่วยบรรเทาอาการกระหาย ช่วยป้องกันการติดเชื้อจากแบคทีเรีย ป้องกันไม่ให้เกิดอาการของโรคไข้หวัดช่วยลดปริมาณของคอเลสเตอรอลในโลหิต และยังช่วยทำให้ระบบการย่อยอาหารภายในร่างกายเป็นไปอย่างปกติ

3.3 แก้วมังกร เป็นพืชในตระกูลหนึ่งของกระบองเพชร เป็นพืชไม้เลื้อยลำต้นเป็นแฉก 3 แฉก สีเขียว อวบน้ำ มีความยาวประมาณ 5 เมตร เป็นส่วนของใบที่เปลี่ยนรูปร่างไป ส่วนลำต้นอยู่ในตำแหน่งที่เป็นศูนย์กลางของแฉกทั้ง 3 บริเวณตาข้างจะมีหนาม 1-5 หนาม มีรากทั้งในดินและรากอากาศ ดอก มีขนาดใหญ่ เกิดบริเวณปลายกิ่งในช่วงเดือนเมษายน เมื่อบานมีลักษณะคล้ายปากแตร โดยจะบานในช่วงหัวค่ำจนถึงเช้า มีกลิ่นหอมอ่อนๆ ดอกจะมีความยาวประมาณเกือบ 1 ฟุต ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม เป็นช่วงที่แก้วมังกรให้ผลผลิต ผลมีลักษณะเป็นสันเหลี่ยมทู่ๆ เรียงรายอยู่ทั่วไปบนผิวเปลือก เปลือกหนา มีสีชมพูอมส้ม ภายในผลเมื่อผ่าออกจะมีเนื้อสีขาวขุ่นหรือสีชมพู ในเนื้อจะมีเมล็ดเล็ก ๆ สีดำ คล้ายกับเมล็ดงาฝังตัวอยู่ ตาข้าง ๆ ของต้นแก้วมังกรจะมีหนามอยู่โดยทั่วไป ตำแหน่งที่มีหนามนั้นคือ ส่วนที่จะเกิดเป็นดอกและผลแก้วมังกรต่อมา

3.4 พืชสมุนไพร ด้วยนโยบายของรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนแนวคิด BCG (Bio-Circular-Green Economy) หรือ เศรษฐกิจชีวภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ พืชสมุนไพรเป็นเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นแหล่งของสารสำคัญที่นำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การแพทย์ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เครื่องสำอาง เป็นต้น จึงสนับสนุนให้พืชสมุนไพรเป็นพืชทางเลือกในปี 2564 โดยดำเนินการภายใต้ตลาดนำการผลิต และหากทิศทางของตลาดสมุนไพรขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจะช่วยให้เกษตรกร ผู้ปลูกพืชสมุนไพร มีรายได้และความมั่นคงในการดำรงชีพจากฐานข้อมูล Agri-Map Online จังหวัดแพร่มีพื้นที่ศักยภาพที่สามารถส่งเสริมให้ปลูกพืชสมุนไพรได้หลายชนิด เช่น ขมิ้นชัน บัวบก เป็นต้น

ขมิ้นชัน เป็นพืชปลูกง่าย ชอบแสงแดดจัด และมีความชื้นสูง ชอบดินร่วนซุย มีการระบายน้ำดี ไม่ชอบน้ำขัง เกษตรกรสามารถปลูกขมิ้นชันแซมในสวนเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ โดยพื้นที่จังหวัดแพร่มีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกขมิ้นชันที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 23,450 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอเด่นชัย อำเภอสูงเม่น อำเภอวังชิ้น และอำเภอลอง

บัวบก เป็นพืชที่ปลูกโตง่ายในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เก็บเกี่ยวได้รวดเร็ว และสามารถให้ผลผลิตได้ตลอดปี โดยพื้นที่จังหวัดแพร่มีพื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกบัวบกที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 16,718 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอเมืองแพร่ อำเภอสูงเม่น อำเภอสอง อำเภอเด่นชัย อำเภอร้องกวาง และอำเภอหนองม่วงไข่

4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ

4.1 ข้าว

1) **พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 195,419 ไร่ อยู่ในทุกเขตอำเภอของจังหวัดแพร่ โดยอำเภอที่ปลูกข้าวมากที่สุดของจังหวัดแพร่ ได้แก่ อำเภอเมืองแพร่ อำเภอสูงเม่น และอำเภอสอง ตามลำดับ ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดสมควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของจังหวัด และมีการบริหารจัดการน้ำ ชลประทาน การจัดการดิน ปุ๋ย พันธุ์ข้าว โดยรวมกลุ่มเป็นเกษตรแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจร การตลาดในและต่างประเทศการแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) เนื่องจากเป็นพื้นที่ศักยภาพสูง การปลูกพืชหลังนาจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน

2) **พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 94,822 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอลอง อำเภอวังชิ้น และอำเภอร้องกวาง เป็นพื้นที่ปลูกข้าวที่มีข้อจำกัดไม่มากนัก เกษตรกรยังคงปลูกข้าวได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาขาดน้ำในบางช่วงของการเพาะปลูก การสนับสนุนด้านการชลประทาน จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ปัญหาการทิ้งถิ่นจะลดลง และพื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสูงสำหรับการเกษตรแบบผสมผสาน หรือเกษตรทฤษฎีใหม่

3) **พื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกข้าวอยู่ ซึ่งประสบปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดินสนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม เป็นการสร้างรายได้ และผลิตอาหารเพื่อบริโภค

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกข้าว โดยหันมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แทน เกษตรกรเป็นสมาชิกชาวไร่อ้อยโรงงานของโรงงานน้ำตาล ทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิต เกษตรกรมีความมั่นใจมากกว่าการปลูกข้าวแต่ในอนาคต เกษตรกรสามารถกลับมาปลูกข้าวหรือทำการเกษตรแบบผสมผสานได้อีก แต่หากเป็นไม้ผลหรือไม้ยืนต้น การกลับมาปลูกข้าวอาจเป็นเรื่องยาก ดังนั้นอาจส่งเสริมในเรื่องของการทำเกษตรรูปแบบอื่น อาทิ เกษตรผสมผสาน

4.2 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

1) **พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อยู่ มีเนื้อที่ 3,823 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากในเขตอำเภอสอง อำเภอเมืองแพร่ และอำเภอหนองม่วงไข่ ตามลำดับ ทั้งนี้ โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดสมควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญของจังหวัด และมีการบริหารจัดการระบบน้ำ

การจัดการดิน ปุ๋ย พันธุ์ข้าวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยรวมกลุ่มเป็นเกษตรแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาดในและต่างประเทศการแปรรูป แล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) เนื่องจากเป็นพื้นที่ศักยภาพสูง

2) **พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อยู่ มีเนื้อที่ 49,423 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอร่องขวาง อำเภอสอง และอำเภอเมืองแพร่ ตามลำดับ ภาครัฐสนับสนุนด้านการบริหารจัดการระบบน้ำ อาทิ ชลประทาน จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ปัญหาการทิ้งถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นจะลดลง และพื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสำหรับการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรแม่นยำหรือเกษตรทฤษฎีใหม่

3) **พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อยู่ แต่มีจำนวนน้อย ภาครัฐควรให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่ดังกล่าว โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน ปรับปรุงบำรุงดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ข้าว ยางพารา เป็นต้น ภาครัฐควรสร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการบริหารจัดการพื้นที่ และการปรับปรุงบำรุงดินไม่ให้เสื่อมโทรม

4.3 มันสำปะหลัง

1) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 888 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากในเขตอำเภอเด่นชัย อำเภอวังชิ้น และอำเภอเมืองแพร่ ตามลำดับ ทั้งนี้ ตามมาตรการยุทธศาสตร์มันสำปะหลัง 2564 -2567 เน้นให้เกษตรกรเข้าถึงพันธุ์มันสำปะหลังต้านทานโรค (Cassava Mosaic Disease: CMD) ให้เชื้อแป้งสูงและมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ไม่ต่ำกว่า 5 ตัน ภายในปี 2567 นั้น ทำให้เน้นมีการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง แต่เน้นการลดต้นทุนผลผลิต ส่งเสริมการทำระบบน้ำหยดในพื้นที่ที่มีศักยภาพ และควรเร่งหาทางแก้ไขปัญหาโรคโคนเน่า หัวเน่า และโรคใบด่างของมันสำปะหลัง

2) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 7,300 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอลอง อำเภอเด่นชัย และอำเภอวังชิ้น ตามลำดับ เกษตรกรยังคงปลูกมันสำปะหลังได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาโครงสร้างของดินหรือดินดาน ควรพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ให้มากขึ้นในเรื่องของคุณภาพดิน และทำการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน อยู่เสมอมีการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ซึ่งอาจต้องใช้ปุ๋ยสังคด ส่งเสริมเกษตรกรแปรรูปมันสำปะหลังเบื้องต้นเพื่อเพิ่มมูลค่า อาทิ การแปรรูปมันเส้นสะอาด

3) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกมันสำปะหลังอยู่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ เป็นต้น ควรส่งเสริมและสร้างความรู้ความเข้าใจในการไถระเบิดดินดาน ให้เกษตรกรมีวิธี

ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ลดต้นทุน และควรให้ความช่วยเหลือเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ข้าว ยางพารา เป็นต้น ภาครัฐควรสร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการบริหารจัดการพื้นที่ และการปรับปรุงบำรุงดินไม่ให้เกิดเสื่อมโทรม

4.4 ยางพารา

1) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 661 ไร่ พบมากอยู่ในเขตอำเภอสอง และกระจายตัวในพื้นที่เล็ก ๆ ในอำเภอเมืองแพร่ อำเภอร่องขวาง ตามมาตรฐานยุทธศาสตร์ยางพาราระยะ 20ปี (พ.ศ. 2560- 2579) เน้นให้มีการเพิ่มผลผลิตยางพาราต่อไร่ต่อปี ภายในปี 2579 นั้น ควรมีการจัดการที่เหมาะสมในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การคัดเลือกพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และต้านทานโรค การปรับปรุงบำรุงดิน การใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ การปลูกพืชแซมและพืชคลุมดินให้เหมาะสมเพราะมีผลต่อการเจริญเติบโตของยางพารา การบำรุงรักษา การใส่ปุ๋ยการตัดแต่งกิ่ง และเทคนิคการกรีดยางให้มีปริมาณน้ำยางสูงมีคุณภาพและตรงตามมาตรฐาน เน้นการพัฒนาการตลาดในพื้นที่ เช่น จัดตั้งจุดรับซื้อ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสูง ส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็ง มีการบริหารงานแบบมีอาชีพและสามารถถ่ายทอดกิจการให้กับคนรุ่นใหม่ เป็นต้น

2) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 1,623 ไร่ กระจายตัวอยู่ในอำเภอเด่นชัย อำเภอวังชิ้น อำเภอสูงเม่น และอำเภอเมืองแพร่ เป็นพื้นที่ปลูกยางพาราที่มีข้อจำกัดไม่มากนัก เกษตรกรยังคงปลูกยางพาราได้ผลดี ควรสนับสนุนให้มีการเพิ่มผลผลิตยางพารา โดยเน้นการจัดการที่เหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ เช่นเดียวกันกับพื้นที่เหมาะสมสูง โดยเฉพาะการปรับปรุงบำรุงดิน เน้นการพัฒนาการตลาดในพื้นที่ เช่น จัดตั้งจุดรับซื้อ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลางให้มากขึ้น โค่นยางพาราที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี ปลูกยางพาราทดแทนในพื้นที่เดิม มีการพัฒนาตลาดและช่องทางจัดจำหน่ายให้มากขึ้น โดยเน้นการแปรรูปยาง หรือไม้ยางพาราเพิ่มมากขึ้นซึ่งอาจเน้นจากชุมชนที่เข้มแข็งเป็นพื้นที่ต้นแบบ

3) **พื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกยางพาราอยู่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ เป็นต้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยส่งเสริมให้มีการโค่นยางพาราที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี และหาพืชอื่นทดแทน เช่น ส่งเสริมให้ปลูกไม้ผล มะพร้าว ใฝ่หวาน มันสำปะหลัง ยาสูบ แตงโม พืชไร่ พืชผักต่าง ๆ ทดแทน เป็นต้น ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตพืชผักบริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) และจัดตลาดให้กับเกษตรกร โดยอาจเริ่มจากตลาดชุมชน

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกยางพารา พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน อาทิ ข้าว ในส่วนนี้ภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจถึงสถานการณ์ด้านการเกษตรในปัจจุบัน โดยเฉพาะยางพาราเป็นพืชที่มีนโยบายลดพื้นที่ปลูกเนื่องจากมีปริมาณผลผลิตมากส่งผลให้ราคาตกต่ำ แต่ในอนาคตถ้าราคาดีและตลาดมีความต้องการเพิ่มมากขึ้นอาจจูงใจเกษตรกรกลับมาปลูกยางพาราในพื้นที่ดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2556. **ขอบเขตการปกครอง.** (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมการปกครอง. 2563. **ข้อมูลสถิติประชากร.** (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมชลประทาน. 2564. **พื้นที่ชลประทาน พ.ศ. 2564.** (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2563. **การใช้ที่ดินจังหวัดแพร่ พ.ศ. 2563** (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2563. **ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร พ.ศ. 2563.** (ไฟล์ข้อมูล).
- ฐานข้อมูลพันธุ์กรรมพืชสวน. 2559. **แก้วมังกร.** สืบค้นจาก <http://hort.ezathai.org/?p=5631>
- ศักดิ์ดา เสือประสงค์. 2564. **การผลิตพริก.** สืบค้นจาก <http://lib.doa.go.th/multim/e-book/EB00513.pdf>
- สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. 2564. **ส้มเขียวหวาน.** สืบค้นจาก http://www.rspg.or.th/plants_data/use/fruit_15.html
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. **ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร พ.ศ. 2564.** (ไฟล์ข้อมูล).

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดแพร่

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
1	เด่นชัย	เด่นชัย
2		ไทรน้อย
3		ปงป่าหวาย
4		แม่จั่วะ
5		ห้วยไร่
6	เมืองแพร่	กาญจนา
7		ช่อแฮ
8		ท่าข้าม
9		ทุ่งกวาว
10		ทุ่งโฮ้ง
11		นาจักร
12		น้ำชำ
13		โนนเวียง
14		บ้านถิ่น
15		ป่าแดง
16		ป่าแมต
17		แม่คำมี
18		แม่ยม
19		แม่หล่าย
20		ร่องฟอง
21		วังธง
22		วังหงส์
23		สวนเขื่อน
24		ห้วยม้า
25		เหมืองหม้อ
26	ร้องกวาง	ทุ่งศรี
27		น้ำเลา
28		บ้านเวียง
29		ไผ่โทน
30		แม่ทราย
31		แม่ยางตาล
32		แม่ยางร้อง
33		แม่ยางฮ่อ

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
34	ร้องกวาง (ต่อ)	ร้องกวาง
35		ร้องเข็ม
36		ห้วยโรง
37	สอง	ตำผามอก
38		ทุ่งแล้ง
39		บ่อเหล็กทอง
40		บ้านป็น
41		ปากทาง
42		แม่ปาน
43		เวียงต้า
44		ห้วยอ้อ
45	วังชิ้น	หัวทุ่ง
46		สรอย
47		นาพูน
48		ป่าสัก
49		แม่เก็ง
50		แม่ป่าก
51		แม่พุง
52		วังชิ้น
53	สอง	แดนชุมพล
54		เตาปูน
55		ทุ่งน้ำ
56		บ้านกลาง
57		บ้านหนูน
58		สะเอียบ
59		ห้วยหม้าย
60		หัวเมือง
61	สูงเม่น	ดอนมูล
62		น้ำชำ
63		บ้านกวาง
64		บ้านกาศ
65		บ้านปง
66		บ้านเหล่า

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
67	สูงเม่น (ต่อ)	พระหลวง
68		ร่องกาศ
69		เวียงทอง
70		สบสาย
71		สูงเม่น
72		หัวฝาย
73	หนองม่วงไข่	ตำหนักธรรม
74		ทุ่งแก้ว
75		น้ำรัต
76		แม่คำมี
77		วังหลวง
78		หนองม่วงไข่
รวม	8	78

ที่มา: กรมการปกครอง, 2556

ชุดดิน	เชียงใหม่	Series Cm	กลุ่มชุดดินที่ 38
การจำแนกดิน (USDA)	Coarse-loamy, mixed, superactive, nonacid, isohyperthermic Oxyaquic Ustifluvents		
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 %		
ภูมิสัณฐาน	สันดินริมน้ำของที่ราบน้ำท่วมถึง		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	ดีปานกลางถึงดี		
สภาพซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลาง	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินสีส้มมาก ที่มีการสลับชั้นของเนื้อดินต่างๆ เนื่องจากการทับถมเป็น ประจำของตะกอนน้ำพาเมื่อมีน้ำท่วมล้นฝั่ง ดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายแป้งหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนเทา ปฏิกริยา ดินเป็นกรดปานกลางถึงปานกลาง (pH 6.0-7.0) ดินล่างเป็นดินร่วนปน ทราย หรือดินร่วนปนทรายแป้ง สีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสี น้ำตาลปนเทา มีจุดประสีน้ำตาลแก่ ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็น กรดเล็กน้อย (pH 6.0-6.5) ปกติจะพบเกลือดีไมกาตลอดชั้น		
ข้อจำกัด	ในฤดูฝนอาจมีน้ำท่วมป่าและแช่ขัง		
ข้อเสนอแนะ	ปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้อินทรีย์วัตถุ และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อ เพิ่มผลผลิต		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอิ่มตัว เบส	ฟอสฟอรัสที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
	25-50	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูง	ปานกลาง
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 1 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินเชียงใหม่

ชุดดิน	ลำปาง	Series Lp	กลุ่มชุดดินที่ 16
การจำแนกดิน (USDA)	Fine-silty, mixed, semiactive, isohyperthermic Typic (Aeric) Endoaqualfs		
สภาพพื้นที่	ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-2 %		
ภูมิสัณฐาน	ตะพักลำน้ำ		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	ค่อนข้างเลวถึงเลว		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ช้า	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ช้า	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกลับมาก ดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทรายแป้ง หรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง สีเทาปนชมพู น้ำตาลปนเทาถึงน้ำตาลอ่อน มีจุดประสีน้ำตาลแก่หรือน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้งถึงดินร่วนปนดินเหนียว สีเทาปนชมพูหรือเทาอ่อน มีจุดประสีน้ำตาลแก่ น้ำตาลปนเหลือง หรือแดงปนเหลือง บางแห่งมีก้อนลูกรังปะปนอยู่บ้าง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 4.5-5.5)		
ข้อจำกัด	ดินมักแน่นที่ใต้ชั้นไทรพรวน มีความอุดมสมบูรณ์และอินทรีย์วัตถุต่ำ		
ข้อเสนอแนะ	ควรไถพรวนให้ลึก ปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุและปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี เพื่อเพิ่มผลผลิต ในพื้นที่ชลประทาน นอกฤดูทำนาอาจปลูกพืชไร่หรือพืชผักซึ่งจะต้องยกร่องและปรับสภาพดินให้ร่วนซุยและระบายน้ำดีขึ้น โดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน	ความอึดตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
Lp	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 2 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินลำปาง

ชุดดิน	แพร์	Series Pae	กลุ่มชุดดินที่ 35
การจำแนกดิน (USDA)	Fine-loamy, siliceous, isohyperthermic Typic Paleustults		
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด มีความลาดชัน 1-12 %		
ภูมิสัณฐาน	ตะพักลำน้ำ		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	เร็ว	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงเร็ว	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินสีมาก ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วน สีน้ำตาลอ่อนหรือน้ำตาล ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) ดินล่างเป็นดินร่วน ดินร่วนเหนียวปนทรายถึงดินร่วนปนดินเหนียว อาจพบกรวดลูกกรัง ปริมาณเล็กน้อยถึงปานกลางปะปนในเนื้อดิน สีน้ำตาล น้ำตาลอ่อนหรือน้ำตาลปนแดง อาจพบจุดประสีต่างๆ หรือการสะสมของเหล็ก แมงกานีส ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 5.0-5.5)		
ข้อจำกัด	ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำหากฝนทิ้งช่วง พื้นที่ที่มีความลาดชัน เสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน		
ข้อเสนอแนะ	เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี หาแหล่งน้ำสำรอง โดยเฉพาะพื้นที่ปลูกไม้ผล จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม โดยใช้วิธีพืชหรือ วิธีกล หรือทั้งสองวิธีร่วมกัน		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่ เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียมที่ เป็นประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 3 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินแพร์

ชุดดิน	วังสะพุง	Series Ws	กลุ่มชุดดินที่ 55
การจำแนกดิน (USDA)	Fine, mixed, active, isohyperthermic Typic Haplustalfs		
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นเนินเขา มีความลาดชัน 1-35 %		
ภูมิสัณฐาน	ลานตะพัก เชิงเขา เนินเขา หรือบริเวณพื้นที่เหลือค้ำจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไมไกลนัก ของหินตะกอนเนื้อละเอียดหรือหินในกลุ่มและหินที่แปรสภาพ		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงเร็ว	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกลับปานกลาง ดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว สีน้ำตาลเข้มถึงน้ำตาลปนเทาเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH 6.0-7.0) ดินล่างตอนบนเป็นดินเหนียว สีแดงปนเหลืองถึงแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 5.5-6.0) ตอนล่างเป็นดินเหนียวมีเศษหินปะปนหนาแน่น และส่วนใหญ่พบชั้นหินพื้นภายในความลึก 100 เซนติเมตร สีน้ำตาลปนแดงหรือน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง (pH 5.5-7.0)		
ข้อจำกัด	สภาพพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ดินเกิดการชะล้างพังทลายได้ง่าย		
ข้อเสนอแนะ	ปรับปรุงบำรุงดินและใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น จัดระบบการปลูกพืชและระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้เหมาะสมกับสภาพความลาดชันของพื้นที่		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอึดตัว เบส	ฟอสฟอรัสที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ของ ดิน
	0-25	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
	25-50	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
	50-100	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง

ภาพที่ 4 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินวังสะพุง

ชุดดิน	ทำลี	Series TL	กลุ่มชุดดินที่ 47
การจำแนกดิน (USDA)	Clayey-skeletal, mixed, semiactive, isohyperthermic Ultic Haplustalfs		
สภาพพื้นที่	ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงเป็นลูกคลื่นลอนชัน มีความลาดชัน 2-20 %		
ภูมิสัณฐาน	ตะพัก เขิงเขา เนินเขา พื้นที่เหลือค้างจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การสลายตัวผุพังอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินภูเขาไฟที่เป็นกลางหรือเป็นด่าง พวกแอนดีไซต์ บะซอลต์ หรือหินในกลุ่มดี		
การระบายน้ำ	ดี	การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว
การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ปานกลางถึงเร็ว		
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินตื้นหรือตื้นมากถึงชั้นเศษหินหนาแน่นตั้งแต่ภายใน 50 เซนติเมตร จากผิวดิน และพบชั้นหินพื้นที่กำลังสลายตัวที่ความลึกประมาณ 80 เซนติเมตร ลงไป ดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนดินเหนียวสีน้ำตาลเข้มมากหรือสีน้ำตาลปนแดงเข้ม ปฏิกิริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH 6.0-7.0) ดินล่างเป็นดินเหนียวปนเศษหินมาก สีน้ำตาลปนแดงหรือสีแดงปนเหลือง ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 5.0-6.0)		
ข้อจำกัด	เป็นดินตื้นถึงชั้นเศษหินหนาแน่น ทำให้ขัดขวางการเจริญเติบโตของรากพืช พื้นที่มีความลาดชัน เสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของหน้าดิน		
ข้อเสนอแนะ	บริเวณที่มีความลาดชันไม่มากนักและดินไม่ตื้นมาก อาจใช้ปลูกพืชไร่ได้ แต่ต้องรบกวนดินน้อยที่สุด พร้อมทั้งจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมโดยใช้วิธีพืช เพิ่มความอุดมสมบูรณ์แก่ดินและเพิ่มผลผลิตพืชโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี พื้นที่ลาดชันสูงไม่ควรนำมาใช้เพาะปลูก ควรให้คงสภาพป่าหรือฟื้นฟูสภาพป่า		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่ เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียมที่ เป็นประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูง	ปานกลาง
	25-50	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
	50-100	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง

ภาพที่ 5 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินทำลี

ตารางผนวกที่ 2 พื้นที่ชลประทานจังหวัดแพร่จำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
เด่นชัย	18,434	เด่นชัย	2,058
		ปงป่าหวาย	7,871
		แม่จั่ว	8,505
		กาญจนา	3,807
		ซ้อแฮ	2,046
		ท่าข้าม	5,688
		ทุ่งกวาว	2,050
		ทุ่งไธสง	4,921
		นาจักร	4,101
		น้ำชำ	3,533
		โนเวียง	85
		บ้านถิ่น	5,255
		เมืองแพร่	86,159
ป่าเมต	10,795		
แม่คำมี	6,706		
แม่ยม	6,355		
แม่หล่าย	4,470		
ร่องฟอง	3,296		
วังธง	5,587		
วังหงส์	5,509		
สวนเขื่อน	449		
ห้วยม้า	5,956		
เหมืองหม้อ	4,059		
ทุ่งศรี	13		
น้ำเลา	4,478		
ร้องกวาง	13,061	บ้านเวียง	2,420
		แม่ยางตาล	461
		แม่ยางร้อง	2,181
		ร้องเข็ม	3,508

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
สอง	66,771	แดนชุมพล	6,834
		เตาปูน	2,556
		ทุ่งน้ำว	6,396
		บ้านกลาง	10,410
		บ้านหนอง	11,692
		ห้วยหม้าย	10,397
		หัวเมือง	18,486
สูงเม่น	59,582	ดอนมูล	5,047
		น้ำขำ	7,442
		บ้านกวาง	867
		บ้านกาศ	2,408
		บ้านปง	8,008
		บ้านเหล่า	4,889
		พระหลวง	2,319
		ร่องกาศ	7,577
		เวียงทอง	5,434
		สบสาย	5,150
		สูงเม่น	4,010
หัวฝาย	6,431		
หนองม่วงไข่	33,617	ตำหนักธรรม	2,976
		ทุ่งแก้ว	3,583
		น้ำริด	6,342
		แม่คำมี	3,535
		วังหลวง	3,541
		หนองม่วงไข่	13,640
รวม	277,624		277,624

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 3 ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดแพร่

หน่วย: ล้าน ลบ.ม.

ลำดับที่	อ่างเก็บน้ำ	ประเภทอ่าง	อำเภอ	ตำบล	ระดับน้ำ ต่ำสุด	ระดับน้ำ เก็บกัก
1	อ่างเก็บน้ำแม่สาย	กลาง	เมืองแพร่	ป่าแดง	1.400	10.500
2	อ่างเก็บน้ำแม่สอง	กลาง	สอง	เตาปูน	12.600	65.800
3	อ่างเก็บน้ำแม่मान	กลาง	สูงเม่น	หัวฝาย	1.100	18.750
4	อ่างเก็บน้ำแม่คำปอง	กลาง	ร้องกวาง	น้ำเลา	0.128	6.760
5	อ่างเก็บน้ำแม่ถาง	กลาง	ร้องกวาง	บ้านเวียง	2.500	30.620
รวม					17.728	132.430

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 4 พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
อำเภอเด่นชัย	25,470	ทุ่งศรี	3,267
เด่นชัย	531	น้ำเลา	8,252
ไทรน้อย	16,362	บ้านเวียง	7,806
ปงป่าหวาย	688	ไผ่โทน	5,313
แม่จั่วะ	5,997	แม่ทราย	7,659
ห้วยไร่	1,892	แม่ยางร้อง	5,848
อำเภอเมืองแพร่	15,025	แม่ยางฮ่อ	12,337
ช่อแฮ	196	ร้องกวาง	11,011
ท่าข้าม	594	ร้องเข็ม	3,858
น้ำชำ	2,315	ห้วยโรง	5,832
บ้านถิ่น	1,743	บ้านกวาง	69
ป่าแดง	2,251	บ้านปง	1,947
ป่าแมต	996	บ้านเหล่า	2,065
วังธง	1,286	สบสาย	424
วังหงษ์	2,871	หัวฝาย	4,757
สวนเขื่อน	1,680	อำเภอลอง	104,094
ห้วยม้า	1,093	ต้าผามอก	1,561
อำเภอร้องกวาง	71,183	ทุ่งแล้ง	30,367

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
บ่อเหล็กทอง	18,294	อำเภอสอง	33,559
บ้านปิน	2,732	แดนชุมพล	149
ปากกาง	4,335	เตาปูน	5,805
แม่ปาน	3,769	ทุ่งน้ำว	2,039
เวียงต้า	35,188	บ้านกลาง	1,560
ห้วยอ้อ	3,017	บ้านหนุน	2,985
หัวทุ่ง	4,831	สะเอียบ	3,563
อำเภอวังชิ้น	81,126	ห้วยหม้าย	17,458
นาพูน	42,897	อำเภอสูงเม่น	9,375
ป่าสัก	881	ดอนมูล	113
แม่เก็ง	2,711	อำเภอหนองม่วงไข่	2,737
แม่ป่าก	340	ทุ่งแก้ว	1,396
แม่พุง	7,856	น้ำรัด	999
วังชิ้น	25,710	วังหลวง	342
สรอย	731	รวม	342,569

ที่มา: สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2564

ตารางผนวกที่ 5 กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดแพร่

ลำดับ	กิจกรรมการเกษตร	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)
1	ข้าวนาปี	44,952	304,996
2	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	20,457	265,694
3	ข้าวนาปรัง	6,432	41,435
4	มันสำปะหลังโรงงาน	3,477	31,749
5	ไม้สัก	5,236	24,584
6	ส้มเขียวหวาน	2,524	16,196
7	ยางพารา	1,295	15,270
8	ลำไย	995	3,436
9	กล้วยน้ำว้า	1,215	3,414
10	มะม่วง	1,261	3,368
11	ยาสูบ	332	2,742
12	ไผ่	861	2,716
13	มะขาม	740	2,636
14	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์(เมล็ดพันธุ์)	419	2,630
15	ปาล์มน้ำมัน	301	1,990
16	ทุเรียน	455	1,839
17	กาแฟ	493	1,636
18	ลองกอง	426	1,569
19	มะนาว	634	1,453
20	มะม่วงหิมพานต์	211	1,328
21	ถั่วเหลือง	294	1,080
22	ส้มโอ	360	1,070
23	อื่นๆ	6,279	12,593

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563

ตารางผนวกที่ 6 ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดแพร่

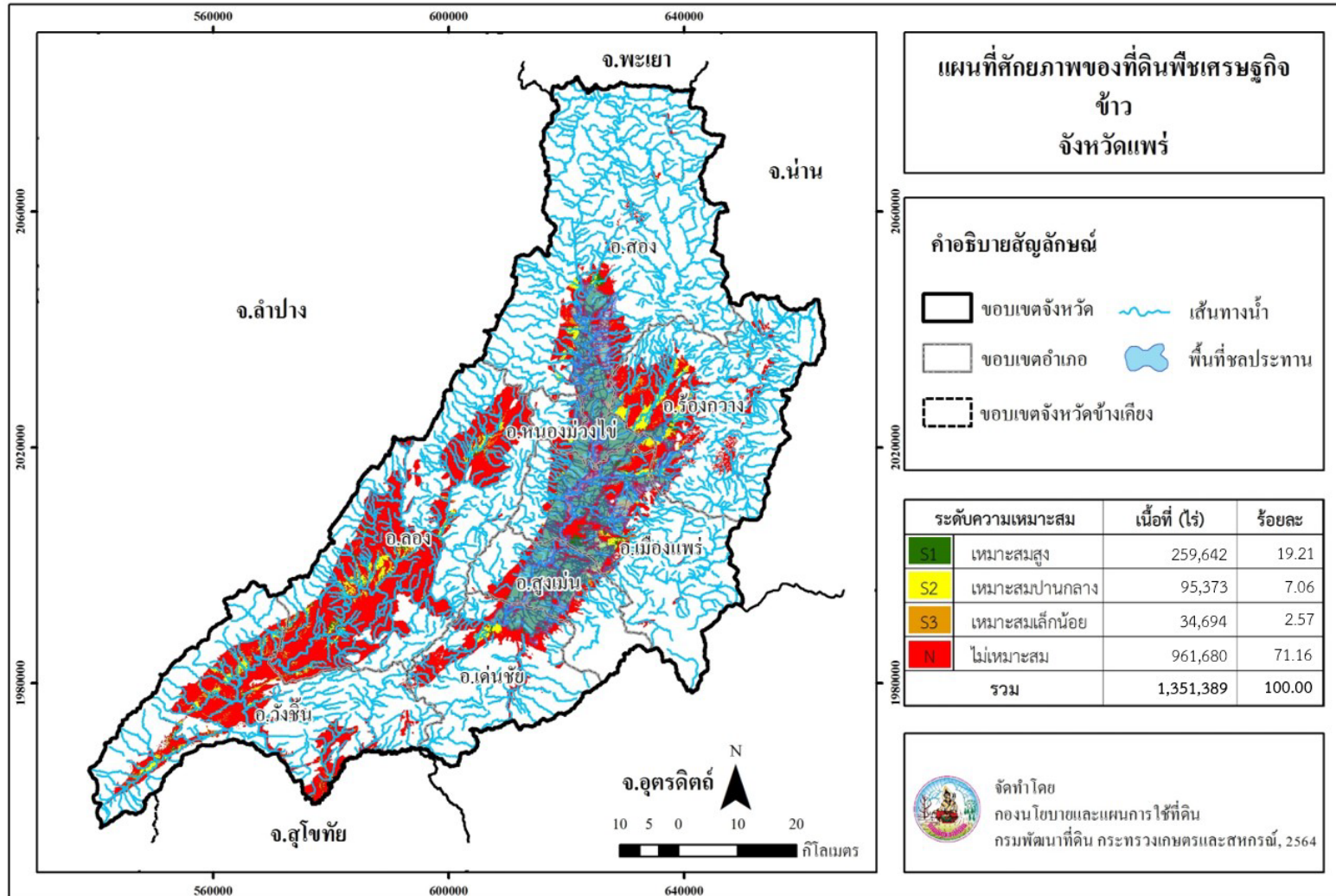
ลำดับ	ชนิด	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ
1	พริกไทย	4	57.97	ลอง สอง เมืองแพร่
2	ขมิ้นชัน	6	26.86	สอง วังชิ้น เมืองแพร่
3	ไพล	5	24.67	เมืองแพร่ เด่นชัย สอง สูงเม่น
4	มะแขว่น	2	23.27	เมืองแพร่ ร้องกวาง
5	ยอบ้าน	1	17.80	เมืองแพร่
6	ว่านชักมดลูก	2	14.09	เมืองแพร่ สอง
7	ตะไคร้หอม	5	13.39	ลอง สูงเม่น
8	กระชายดำ	1	12.04	เด่นชัย
9	กฤษณา	2	9.40	ร้องกวาง
10	กระเจียวแดง	2	9.05	เมืองแพร่ สูงเม่น
11	เจตมูลเพลิงขาว	1	2.20	สูงเม่น
12	ดีปลี	1	1.28	วังชิ้น
13	มะระขี้นก	1	0.82	สอง
14	อัญชัน	1	0.33	สูงเม่น
15	สมุนไพรอื่นๆ	2	4.40	สูงเม่น
รวม		35	217.56	

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564

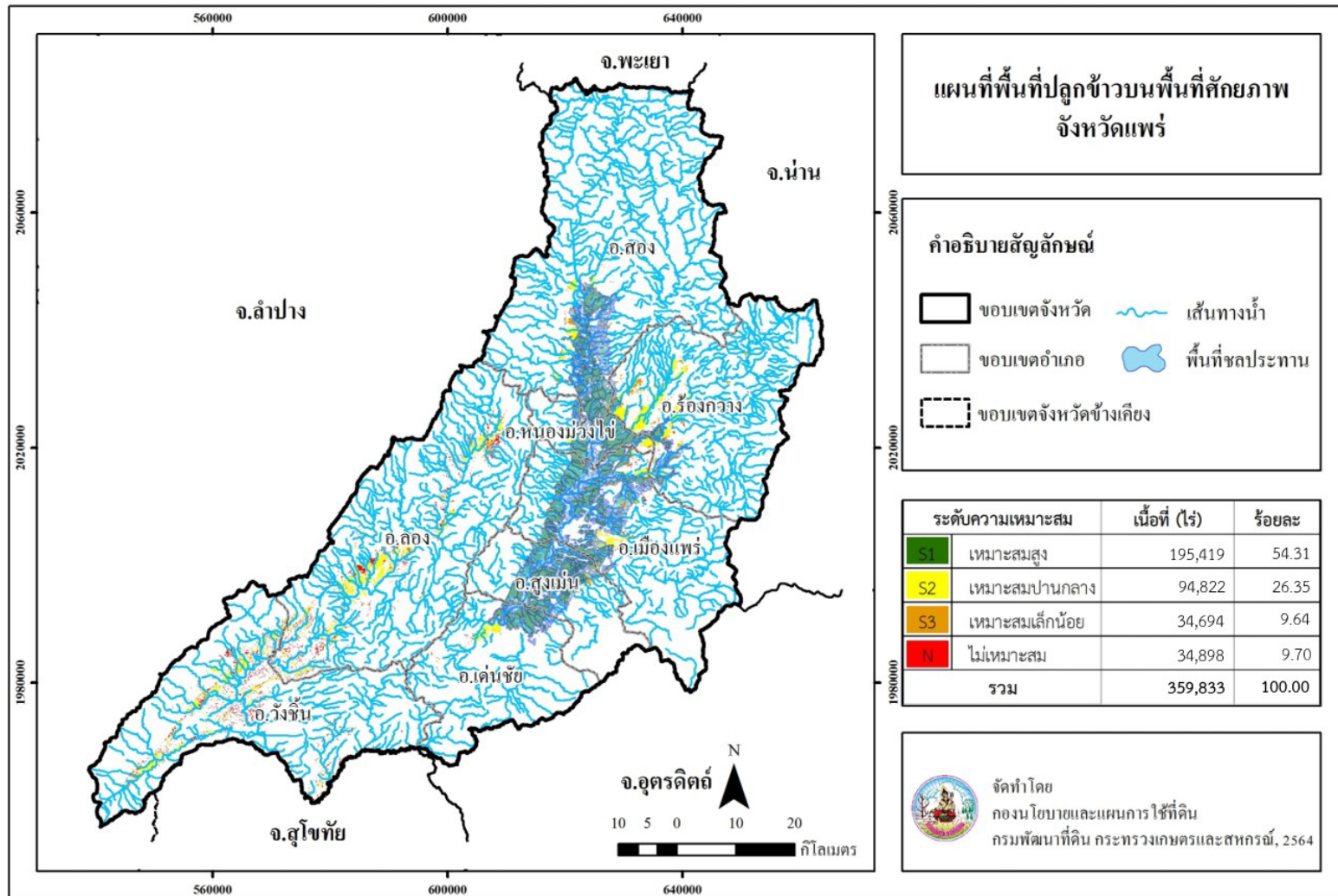
ตารางผนวกที่ 7 โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่ จังหวัดแพร่

โรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อ และสหกรณ์การเกษตร	จำนวน (แห่ง)	โรงงานด้านเกษตร	จำนวน (แห่ง)
ลานตากและแหล่งรับซื้อทาง การเกษตร	11	โรงสีขนาดเล็ก	8
สหกรณ์การเกษตร	4	โรงสีขนาดกลาง	2
โรงงานอบพืชผลทางการเกษตร	4	โรงสีขนาดใหญ่	1
โรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพ	3	โรงงานด้านการเกษตรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	32
โรงงานแปรรูปไม้ยางพารา	2		
โรงงานผลิตอาหารสัตว์	1		
ลานตากและแหล่งรับซื้อ	1		
รวม	26	รวม	43

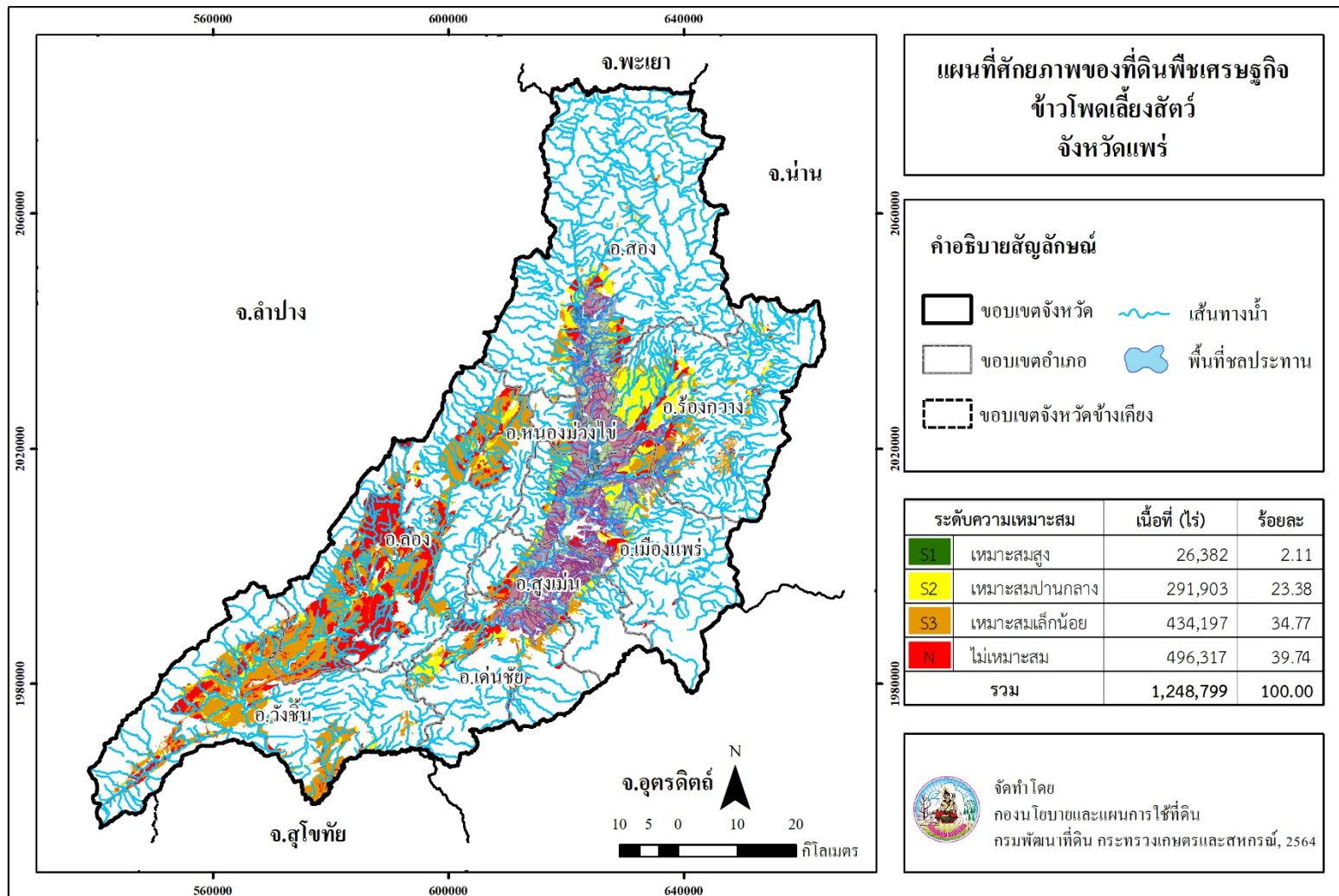
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

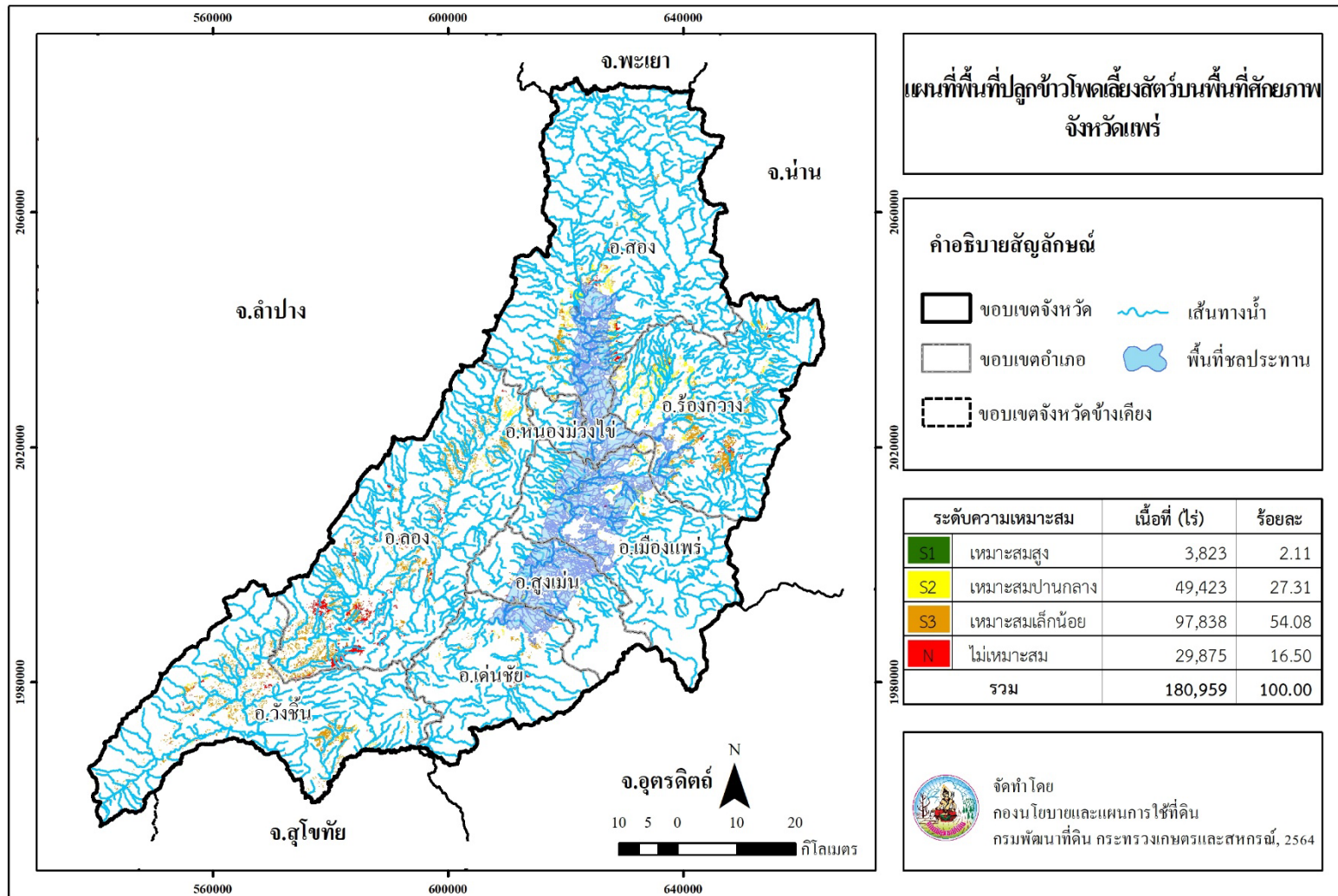
ภาพที่ 6 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดแพร่

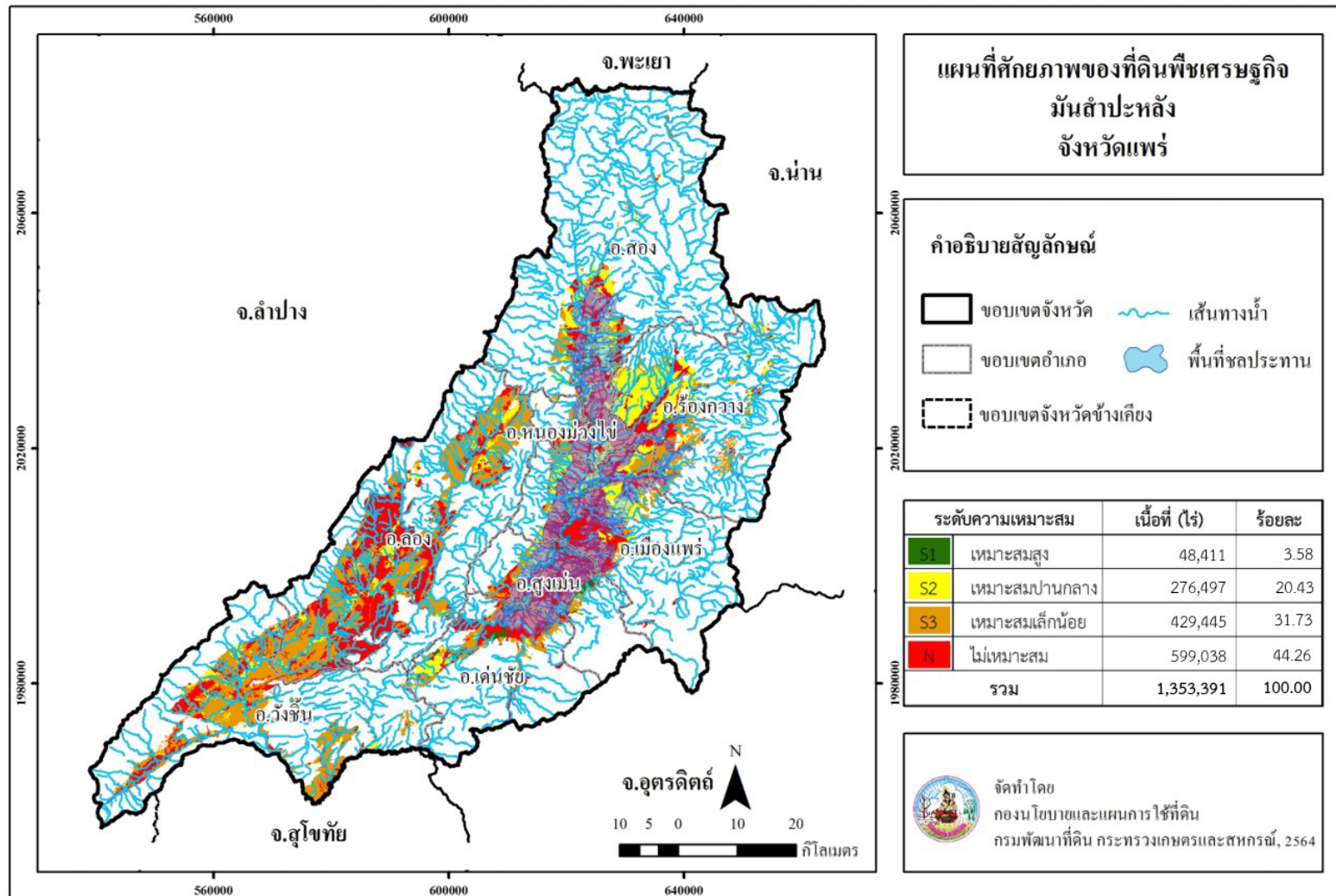
ภาพที่ 7 พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดแพร่

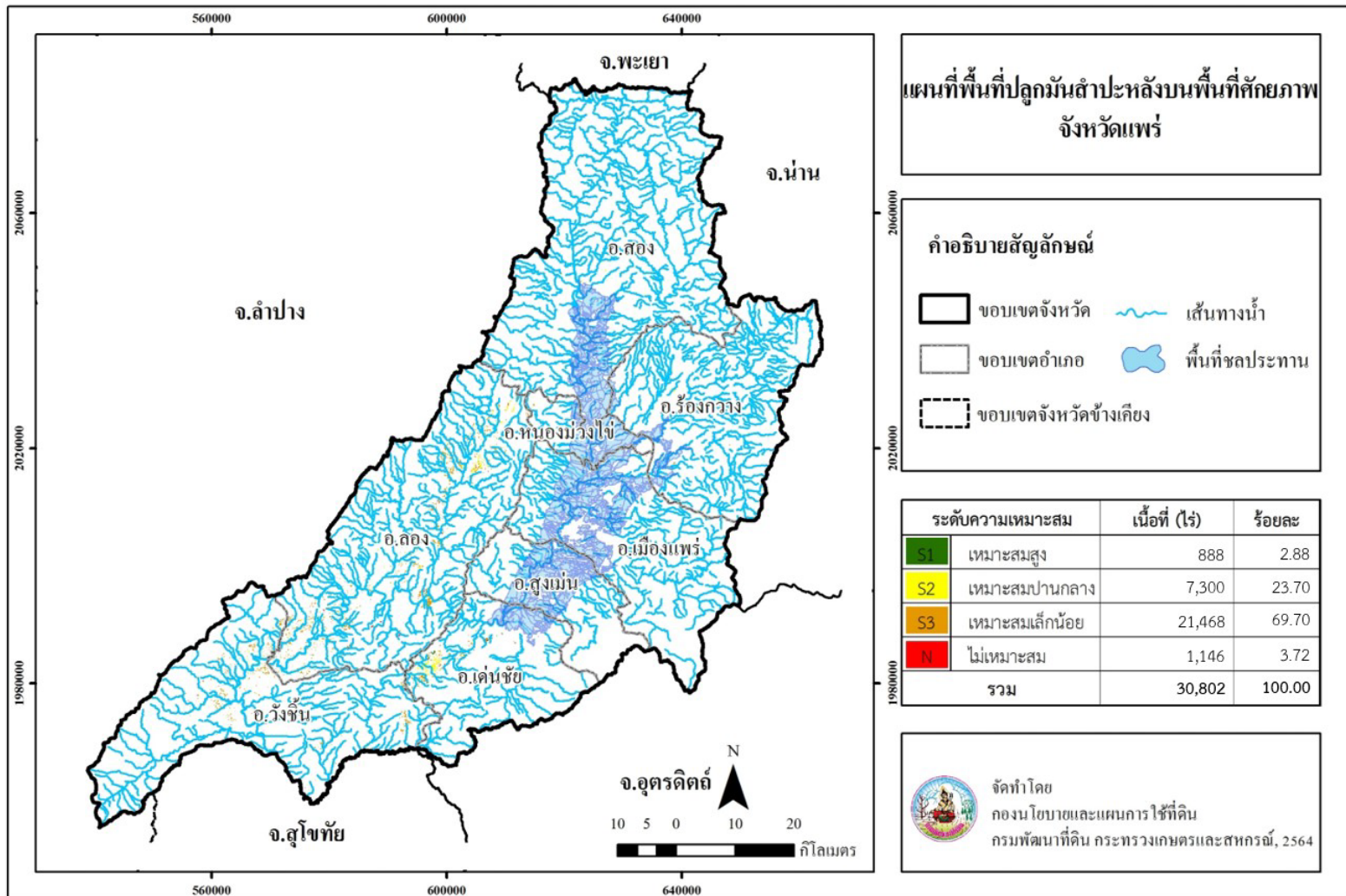
ภาพที่ 8 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จังหวัดแพร่

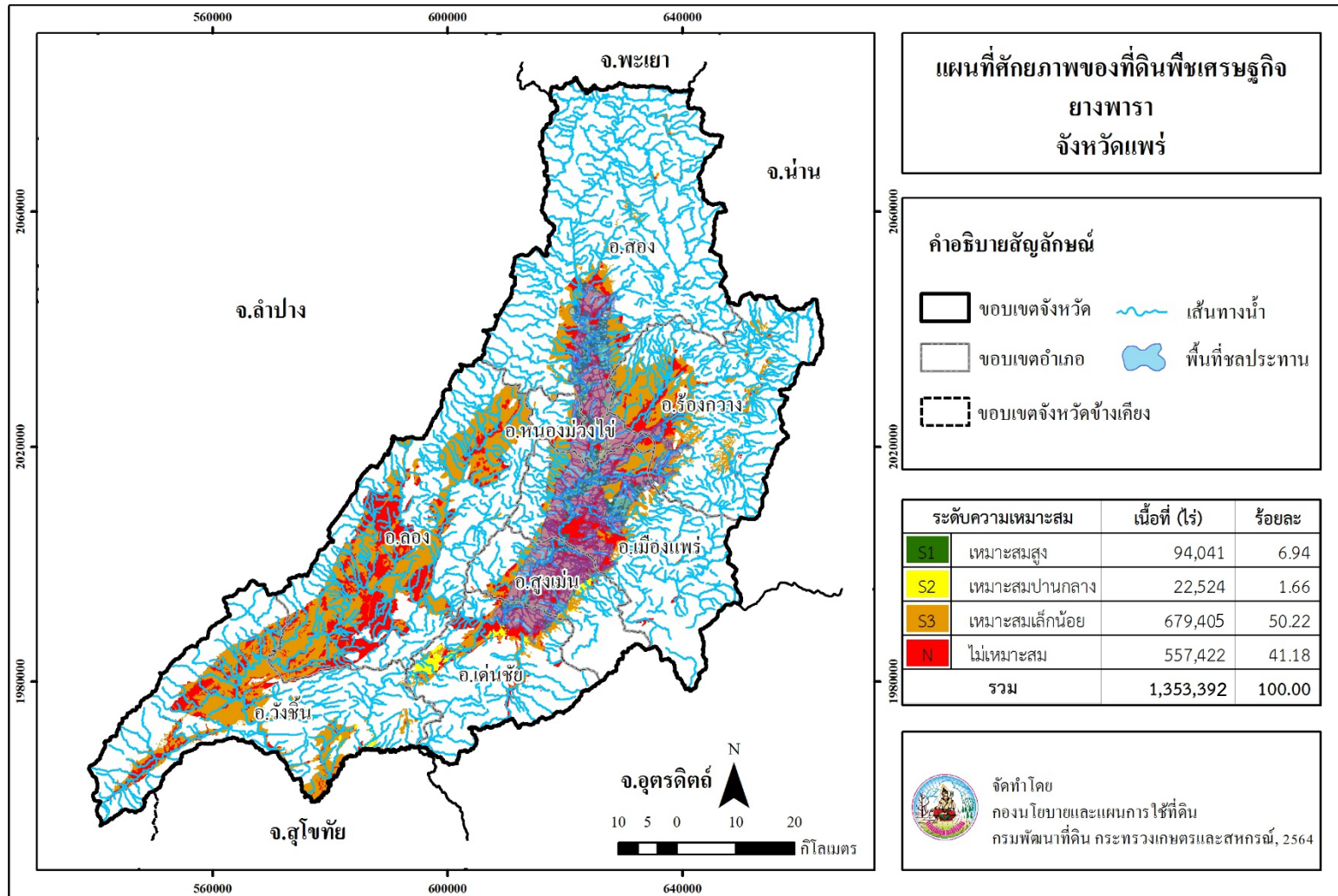
ภาพที่ 9 พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดแพร่

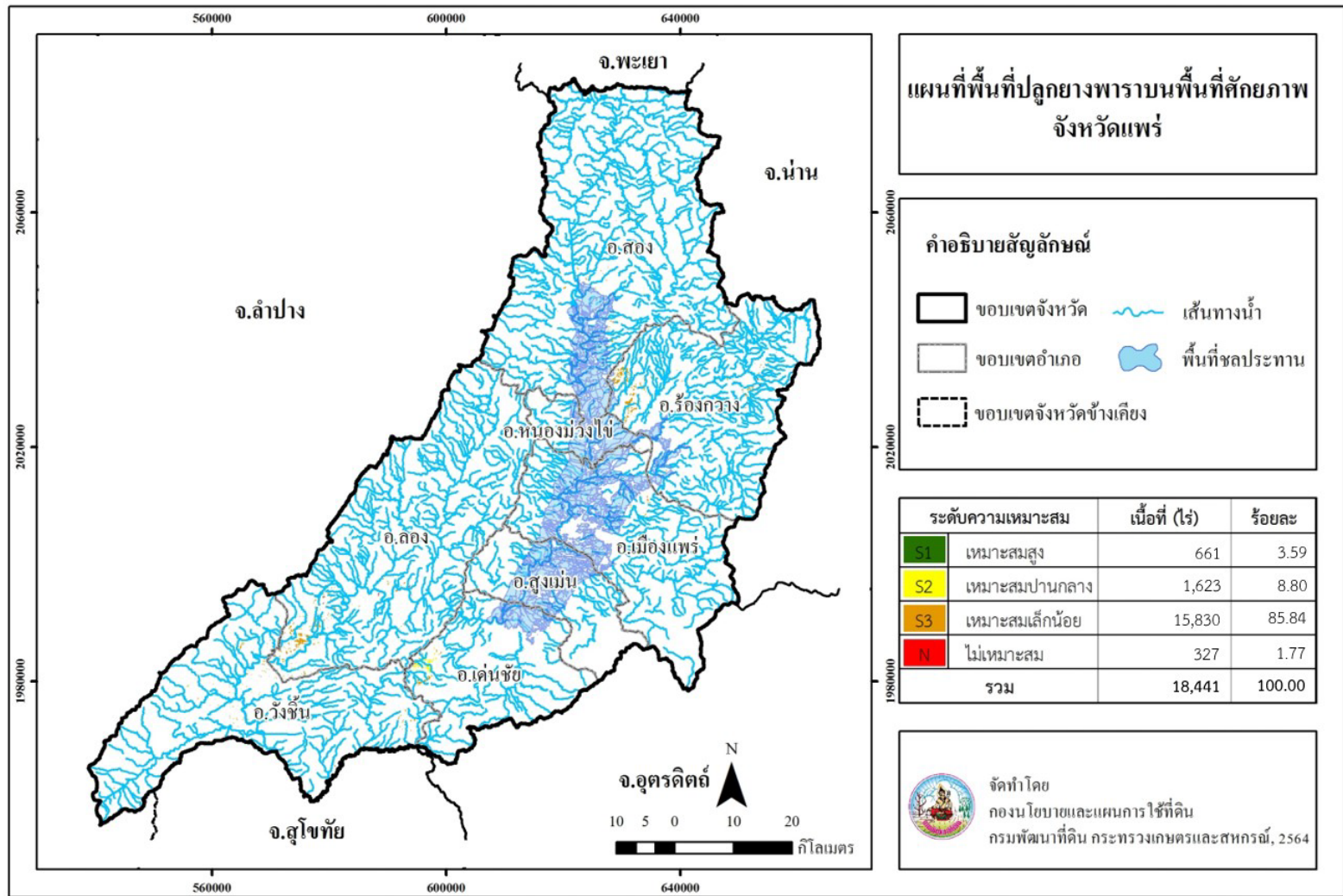
ภาพที่ 10 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดแพร่

ภาพที่ 11 พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดแพร่

ภาพที่ 12 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดแพร่

ภาพที่ 13 พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดแพร่

Land Development Department
2003/61 Phahonyothin Road.
Lard Yao, Chatuchuk, Bangkok 10900
Call Center : 1760
www.idd.go.th

DOWNLOAD